

Jordbruksverkets Blåtungekampanj – mångmiljonrullning utan vetenskapligt stöd.

Den 6 september i år upptäcktes antikroppar mot sjukdomen Blåtunga i tankmjölksprover från Halland. Den 8 september påbörjades den hittills dyraste vaccinationskampanjen i svensk veterinärhistoria. I massmedia, som dagligen rapporterade, beskrevs sjukdomen som "smittsam", "fruktad" och "dödlig". Man rapporterade att "nya fall" upptäckts på olika platser utan att informera om att fallen bestod i att man hittat antikroppar eller virus i blodprov från kor i fr.a. Skåne och Halland. Man fick det i stället att framstå som om sjuka djur påträffats vilket alltså inte är fallet.

Kampanjen bedrivs av Jordbruksverket från vaccinationscentraler under veterinär ledning och pågår inte bara på dagtid utan också på kvällar och helger till stora kostnader. Utmärkande för kampanjen är att den bedrivs under stor brådska och ett mycket stort massmedialt intresse. Kampanjen beräknas i dagsläget komma att kosta 120 miljoner kronor vilket motsvarar minst 150 veterinära årstjänster.

Blåtunga smittar inte direkt mellan djur utan sprids via svidknott. Sjukdomen är fr.a. att betrakta som en produktionsnedsättande sjukdom och finns bl.a. i Danmark. I augusti i år blåste infekterade knott in från Danmark och spreds ut över delar av södra Sverige. Virusmittan som de svenska djuren fick i sig gjorde att djuren utvecklade antikroppar utan att sjukdomen bröt ut.

För att smittan skall spridas vidare från ett infekterat djur till ett annat krävs att ett svidknott suger infekterat blod och därefter lever i 10 dagar tills nya infektiösa virus bildats i svidknottet som därefter kan infektera en ny ko. Enligt tillgänglig expertis är chansen för ett knott att överleva 10 dagar i september i det närmaste obefintlig. Knotten är vid denna tid mest att betrakta som dagsländor, dvs. de flesta kläcks av tillfällig värme under dagen och dör på natten.

De första nötkreaturen vaccinerades i Sverige som tidigare nämnts mot blåtunga den 8 september. Fyra veckor senare skall djuren åter vaccineras. Två veckor efter den andra vaccinationen dvs. i slutet av oktober har djuren blivit immuna mot sjukdomen. Således har Jordbruksverkets forcerade och påkostade kampanj ännu inte skyddat några kor mot blåtunga.

Virusmittan i knotten dör ut under vintern i Sverige eftersom inga knott överlever i vårt klimat. De larver som kläcks i vår innehåller ingen smitta och blåtungan måste därför åter introduceras söderifrån av knott sommaren 2009. Jordbruksverket framhåller att smittade kor kan föda infekterade kalvar till våren. Med den låga infektionsgrad som på visats kan detta inte bli ett problem av betydelse.

Nästa gång en infektion av större omfattning kan ske är således om det återigen blåser in svidknott från kontinenten. Sannolikheten är störst att detta inträffar under senare delen av sommaren 2009.

Vår uppfattning är att det inte fanns någon vetenskaplig grund för att dra igång en kostsam vaccinationskampanj i september. I stället skulle vaccinationerna utförts på installade djur under våren

2009. Man hade då undvikit att vaccinera tiotusentals djur som kommer att vara slaktade till betes-säsongen 2009 och därmed sparat på de vaccindoser som nu håller på att ta slut. Tillverkaren av vaccinet uppger att de djur som vaccineras under hösten 2008 bör vaccineras en gång till före riskperioden sommaren 2009. Hade djuren vaccinerats enligt vår modell, dvs. vårvintern 2009, hade denna vaccination kunnat inbesparas.

Jordbruksverket uppger nu att man började vaccinera i september för att hinna vaccinera alla djur till kommande säsong. Kände man redan då till hur stor övervaknings- och därmed vaccinationsområdet skulle bli? Jordbruksverket har hittills lyckats mobilisera förvånansvärt få vaccinationsteam och man arbetar fortfarande i de först drabbade områdena.

ViS:s uppfattning är att ansvaret för att vaccinationen utförs kunde ha lagts på djurägaren som sedan i samarbete med sin besättningsveterinär kunnat genomföra den vid optimal tidpunkt avseende såväl vaccinationseffekt som övrig rutinmässig hantering av djuren. Denna modell tillämpas i såväl Holland, England som Danmark.

Jordbruksverkets ineffektiva arbete ställer frågan vad som skulle ske om Sverige infekteras med mul- och klövsjuka eller svinpest, sjukdomar som sprids med mycket hög hastighet och kan orsaka såväl lantbruk som samhälle stora skador.

Varför drogs vaccinationskampanjen igång så brådstörtat? Sverige är unikt i Europa avseende statlig veterinär organisation. Tillsynsmyndigheten, Jordbruksverket, som är beställare av de åtgärder man önskar få utförda vid en epizooti är samtidigt utförare av dessa åtgärder. Jordbruksverket får alltså stora intäkter när man bekämpar ett utbrott av smittsam djursjukdom. Även expertmyndigheten Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, som har monopol på analysverksamheten, tillgodo gör sig stora inkomster som betalas direkt från jordbruksdepartementet.

Såväl fackföreningen Sveriges Veterinärförbund, (SVF), som Lantbrukarnas Riksförbund, (LRF), stödjer Jordbruksverkets ovetenskapliga mångmiljonrullning. I SVF:s pressmeddelande av den 9 oktober och av Svensk veterinärtidnings, (SVF:s tidning), senaste ledare, framgår att förbundet inte känner till dagens kunskap om hur blåtunga sprids utan att förbundets reaktion syftar till att skydda distriktsveterinärsorganisationens och sina medlemmars ekonomiska intressen.

LRF är av tradition alltid med på tåget om skattebetalarna ska betala kostnader som rimligen borde ligga på näringen själv. Att vaccinationskampanjen i många fall medfört extra arbete och kostnader för djurägarna som inte vägs upp av "gratisvaccinationerna" tar man ingen hänsyn till. I denna fråga står man närmare myndigheten än sina medlemmar!

Jordbruksverket måste omedelbart avbryta den både medicinskt och ekonomiskt felplanerade vaccinationskampanjen mot blåtunga och överlåta ansvaret för att den vaccination som krävs efter ett epidemiologiskt noggrant övervägande genomförs av näringen själv med stöd av landets besättningsveterinärer.

Blåtungevaccinationen under hösten framstår för ViS som den hittills största skandalen inom svensk veterinärmedicin. Bakomliggande orsaker till den olyckliga utvecklingen måste analyseras och en ny smittskyddsorganisation som innebär tydliga rågångar mellan myndighetsfunktioner och ekonomiska intressen upprättas. Att statliga myndigheter över huvudtaget kan misstänkas agera för egen ekonomisk vinning visar att nuvarande ordning är förkastlig. Jordbruksministern måste se

till att Jordbruksverket beställar-utförarroll upphör i enlighet med veterinärutredningens förslag, (SOU 2007:24), och därmed renodla Jordbruksverkets myndighetsroll och ge verket en möjlighet att återupprätta sitt anseende.

Agneta Johnson, Örjan Ljungvall, Per Arvidsson, Mikael Fälth, Per Josefsson, Lars-Håkan Håkansson,
Madeleine Björk

Leg. veterinärer